

Rolnummer 4617
Arrest nr. 76/2009 van 5 mei 2009

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 442*bis* van het Strafwetboek, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Luik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en M. Bossuyt, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging*

Bij vonnis van 16 februari 2005 in zake de procureur des Konings tegen R.R., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 26 januari 2009, heeft de Correctionele Rechtbank te Luik de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Schendt artikel 442*bis* van het Strafwetboek het wettigheidsbeginsel in strafzaken, dat is gewaarborgd bij de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, alsook bij artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten ?

2. Schendt artikel 442*bis* van het Strafwetboek het bij de artikelen 10 en 11 van de Grondwet gewaarborgde beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, in zoverre het een strafbaarstelling invoert die onzeker is ? ».

Op 18 februari 2009 hebben de rechters-verslaggevers R. Henneuse en E. Derycke, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen een arrest van onmiddellijk antwoord te wijzen.

De bepalingen van voormelde bijzondere wet met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil*

In het raam van het geschil voor de verwijzende rechter, betwist de beklaagde R.R., die wordt vervolgd wegens belaging, niet alleen het hem ten laste gelegde misdrijf te hebben gepleegd, maar ook de wettigheid van de tenlastelegging van belaging, zoals die wordt vermeld in artikel 442*bis* van het Strafwetboek.

De verwijzende rechter heeft dus beslist aan het Hof de hiervoor vermelde prejudiciële vragen te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. In hun conclusies, die werden opgemaakt met toepassing van artikel 72 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, hebben de verwijzende rechters-verslaggevers verwezen naar de arresten nrs. 71/2006 en 98/2006, waarin het Hof heeft geoordeeld dat artikel 442*bis* van het Strafwetboek noch de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, noch de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

De rechters-verslaggevers hebben dus voorgesteld de beide prejudiciële vragen op dezelfde wijze te beantwoorden.

A.2. Geen enkele memorie met verantwoording werd ingediend voor het Hof.

- B -

B.1. Uit de bewoordingen van voormelde prejudiciële vragen en de motieven van de verwijzingsbeslissing blijkt dat het Hof wordt verzocht zich uit te spreken over de bestaanbaarheid van artikel 442*bis* van het Strafwetboek met het wettigheidsbeginsel in strafzaken, zoals gewaarborgd bij de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, bij artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en bij artikel 15.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

De verwijzende rechter vraagt aan het Hof of dat beginsel niet wordt geschonden doordat « er geen enkele wettelijke definitie voorhanden is van het begrip ‘ belaging ’ bedoeld in artikel 442*bis* van het Strafwetboek, zodat de betwiste bepaling geen enkele precisering bevat van de betekenis en de draagwijdte van het strafbare gedrag ».

B.2. De verwijzende rechter vraagt het Hof overigens of artikel 442*bis* van het Strafwetboek, « in zoverre het een strafbaarstelling invoert die onzeker is », het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie schendt.

In de veronderstelling dat het wettigheidsbeginsel in strafzaken is geschonden, zou daaruit eveneens een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie volgen.

De tweede prejudiciële vraag heeft dus geen andere draagwijdte dan de eerste prejudiciële vraag.

B.3. Artikel 442*bis* van het Strafwetboek, ingevoegd bij de wet van 30 oktober 1998 « die een artikel 442*bis* in het Strafwetboek invoegt met het oog op de strafbaarstelling van de belaging », bepaalt :

« Hij die een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft met gevangenisstraf van vijftien dagen tot twee jaar en met geldboete van vijftig euro tot driehonderd euro of met een van die straffen alleen.

Tegen het in dit artikel bedoelde misdrijf kan alleen vervolging worden ingesteld op een klacht van de persoon die beweert te worden belaagd ».

B.4.1. Artikel 12, tweede lid, van de Grondwet bepaalt :

« Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft ».

Artikel 14 van de Grondwet bepaalt :

« Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet ».

B.4.2. Artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was ».

Artikel 15.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin, mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien, na het begaan van het strafbare feit de wet mocht voorzien in de oplegging van een lichtere straf, dient de overtreder daarvan te profiteren ».

B.4.3. Op grond van artikel 26, § 1, 3°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, vervangen bij artikel 9, a), van de bijzondere wet van 9 maart 2003, is het Hof bevoegd om wettelijke normen te toetsen aan de artikelen van titel II « De Belgen en hun rechten » van de Grondwet.

Wanneer een verdragsbepaling die België bindt, een draagwijdte heeft die analoog is aan die van een van de grondwetsbepalingen waarvan de toetsing tot de bevoegdheid van het Hof behoort en waarvan de schending wordt aangevoerd, vormen de waarborgen vervat in die verdragsbepaling een onlosmakelijk geheel met de waarborgen die in de betrokken grondwetsbepalingen zijn opgenomen.

Daaruit volgt dat het Hof, bij zijn toetsing aan die grondwetsbepalingen, rekening houdt met de internationaalrechtelijke bepalingen die analoge rechten of vrijheden waarborgen.

In zoverre zij het wettigheidsbeginsel in strafzaken waarborgen, hebben artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 15.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten een draagwijdte die analoog is aan die van de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet.

B.5.1. Het wettigheidsbeginsel in strafzaken gaat uit van de idee dat de strafwet moet worden geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Het eist dat de wetgever in voldoende nauwkeurige, duidelijke en rechtszekerheid biedende bewoordingen bepaalt welke feiten strafbaar worden gesteld, zodat, enerzijds, diegene die een gedrag aanneemt, vooraf op afdoende wijze kan inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn en, anderzijds, aan de rechter geen al te grote beoordelingsbevoegdheid wordt gelaten.

Het wettigheidsbeginsel in strafzaken staat evenwel niet eraan in de weg dat de wet aan de rechter een beoordelingsbevoegdheid toekent. Er dient immers rekening te worden gehouden met het algemene karakter van de wetten, de uiteenlopende situaties waarop zij van toepassing zijn en de evolutie van de gedragingen die zij bestraffen.

Aan het vereiste dat een misdrijf duidelijk moet worden omschreven in de wet is voldaan wanneer de rechtzoekende, op basis van de bewoordingen van de relevante bepaling en, indien nodig, met behulp van de interpretatie daarvan door de rechtscolleges, kan weten welke handelingen en welke verzuimen zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid meebrengen.

B.5.2. Enkel bij het onderzoek van een specifieke strafbepaling is het mogelijk om, rekening houdend met de elementen eigen aan de misdrijven die zij wil bestraffen, te bepalen of de door de wetgever gehanteerde algemene bewoordingen zo vaag zijn dat ze het wettigheidsbeginsel in strafzaken zouden schenden.

B.6.1. De in het geding zijnde bepaling heeft niet tot doel alle gevallen van belaging te bestraffen. Uit de bewoordingen ervan blijkt dat de strafrechtelijke sanctie die zij invoert,

alleen betrekking heeft op de belager die de rust van de door hem beoogde persoon ernstig verstoort en die wist of had moeten weten dat zijn gedrag daartoe zou leiden.

Uit de parlementaire voorbereiding blijkt daarnaast dat de gedragingen die de wetgever wil bestraffen, gedragingen zijn die het privéleven van de personen aantasten (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/8, p. 3; *Hand.*, Kamer, 1997-1998, zitting van 8 juli 1998, p. 9221). De strafrechtelijke vervolging ervan is in dat opzicht ondergeschikt aan de klacht van de persoon die beweert te worden belaagd.

Die gedragingen bestaan erin een persoon lastig te vallen op een wijze die voor de betrokkene overlast meebrengt (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/8, p. 2; *Hand.*, Kamer, 1997-1998, zitting van 8 juli 1998, p. 9221).

B.6.2. De auteurs van het wetsvoorstel dat tot de aanneming van de in het geding zijnde bepaling heeft geleid, wilden, naar het voorbeeld van de auteurs van de eerste amendementen waartoe dat voorstel aanleiding heeft gegeven, diegene bestraffen die een persoon « herhaaldelijk » achtervolgt, bespiedt of belaagt (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/1, pp. 1-3; nr. 1046/3, p. 1; nr. 1046/5, p. 1). Uit de commentaren en voorbeelden bij dat wetsvoorstel blijkt overigens dat de auteurs ervan alleen die gedragingen wilden bestraffen die meer dan één handeling inhielden (*ibid.*, nr. 1046/1, p. 2; *ibid.*, nr. 1046/8, pp. 2 en 6).

Tijdens het onderzoek van het amendement waarmee werd voorgesteld het woord « herhaaldelijk » te schrappen, legde een van de auteurs ervan uit dat het begrip « belaging » moet « worden verstaan in [de] gewone betekenis [ervan], die kan evolueren », waarbij hij eraan toevoegde dat « de rechter [...] naar gelang van de omstandigheden van de zaak [zal] oordelen of er al dan niet belaging is ». Een andere volksvertegenwoordiger vroeg of het repetitieve niet noodzakelijk deel uitmaakte van het begrip « belaging ». De andere auteur van het voormelde amendement preciseerde in dat verband dat de schrapping van dat woord kon worden verklaard door de wil om een gedraging te bestraffen die « een vorm van belaging [kan] zijn, zelfs als ze niet op verschillende tijdstippen is herhaald », zoals die van een « persoon [die] iemand op straat aanklampt en daarmee doorgaat ondanks het feit dat hem wordt duidelijk gemaakt dat zijn gedrag stoort » (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/8, p. 8).

De aanneming van dat amendement - met eenparigheid van stemmen - kan dus niet in die zin worden geïnterpreteerd dat de wetgever heeft willen afwijken van de gewone betekenis van het woord « belaging », die naar herhaalde handelingen verwijst, of het toepassingsgebied van de in het geding zijnde bepaling heeft willen uitbreiden tot de alleenstaande handelingen. Dat amendement getuigt alleen van de zorg om een interpretatie van artikel 442*bis* van het Strafwetboek te verwerpen die belet dat belaging, wanneer de periode tussen de herhaalde handelingen van korte duur is, wordt bestraft.

B.6.3. Het wetsvoorstel voorzag oorspronkelijk erin dat het belagende gedrag, om strafbaar te zijn, « hinderlijk, verontrustend of kwellend » moest zijn (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/1, p. 3; nr. 1046/3). In een amendement werd voorgesteld te preciseren dat die gedraging « kennelijk » dat effect moest hebben, teneinde « het misdrijf stalking op een objectieve manier te omschrijven » en het de rechter mogelijk te maken om na te gaan of « de gedraging van de stalker redelijkerwijze [moet] worden omschreven als een gedraging die hinderlijk, verontrustend of kwellend is voor het slachtoffer » (*ibid.*, nr. 1046/3, p. 2, nr. 1046/8, p. 2). Het doel van dat amendement bestond in « een zekere objectivering bij het in aanmerking nemen van voor het overige louter subjectieve elementen » (*ibid.*, nr. 1046/8, p. 4). Naar aanleiding van opmerkingen van verschillende volksvertegenwoordigers die vragen hadden bij de plaats van « de subjectieve ervaring van het slachtoffer » of de « gevoeligheid van elkeen » (*ibid.*, pp. 5 en 6), werd de verwijzing naar het kennelijk hinderlijke, verontrustende of kwellende karakter geschrapt (*ibid.*, nr. 1046/6, nr. 1046/8, p. 8). In de parlementaire voorbereiding wordt overigens herhaaldelijk geïllustreerd welke vorm van gedraging de wetgever wilde bestraffen (*ibid.*, nr. 1046/1, p. 2, nr. 1046/8, pp. 2, 3, 5, 6 en 8; *Hand.*, Kamer, 1997-1998, zitting van 8 juli 1998, p. 9222).

Derhalve kan niet ervan worden uitgegaan dat het begrip « ernstige verstoring van de rust » waarvan in de in het geding zijnde bepaling sprake is, de rechter toestaat een gedraging te bestraffen op basis van subjectieve gegevens, zoals de ervaring van de persoon die door het belagende gedrag wordt beoogd. Het spreekt vanzelf dat een klacht van die persoon, op grond van het tweede lid van die bepaling, niet volstaat om het bestaan van een dergelijke verstoring van de rust aan te tonen.

B.6.4. Een ernstige verstoring van andermans rust is overigens alleen strafbaar indien die voortvloeit uit een belagend gedrag van de persoon die op grond van artikel 442*bis* van het Strafwetboek wordt vervolgd.

Een dergelijke sanctie veronderstelt bovendien dat de belager, met dat gedrag, de persoon beoogt wiens rust is verstoord. De in het geding zijnde bepaling maakt het niet mogelijk iemand te bestraffen die een gedrag aanneemt dat de rust van onbepaalde personen verstoort (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/8, p. 9).

Alleen onder die voorwaarden kan die bepaling leiden tot de bestraffing van gedragingen die als asociaal, niet aangepast of inadequaar worden beschouwd.

Het komt uiteindelijk de rechter toe om te oordelen over de werkelijkheid van de verstoring van de rust van een persoon, de ernst ervan en het oorzakelijk verband tussen die verstoring van de rust van een bepaalde persoon en het belagende gedrag. Hij zal daartoe rekening houden met de objectieve gegevens die hem worden voorgelegd, zoals de omstandigheden van de belaging, de betrekkingen tussen de dader van het belagende gedrag en de klager, de gevoeligheid of de persoonlijkheid van de laatstgenoemde of de wijze waarop dat gedrag door de maatschappij of het betrokken sociaal milieu wordt ervaren.

B.6.5. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt ten slotte dat de invoeging in artikel 442*bis* van het Strafwetboek van de woorden « wist of had moeten weten » voortvloeit uit een vergelijk tussen de wens van sommige volksvertegenwoordigers om de belager te bestraffen die blijk geeft van onachtzaamheid of onvoorzichtigheid en de wil van andere parlementsleden om alleen diegene te bestraffen die « kwaadwillig heeft belaagd » (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 1046/1, p. 2; *ibid.*, nr. 1046/5; *ibid.*, nr. 1046/6; *ibid.*, nr. 1046/8, pp. 7-9).

De woorden « had moeten weten » maken het bijgevolg niet mogelijk de belager te bestraffen die niet wist dat zijn gedrag de rust van de persoon die hij beoogde, ernstig zou storen.

De verstoring van de rust van de persoon die door het belagende gedrag wordt beoogd, bewijst overigens niet dat de gevolgen van die handeling bekend waren. Dat bewijs zou kunnen worden vastgesteld op basis van objectieve elementen die de belager moest kennen, zoals de omstandigheden van de belaging, de aard van de betrekkingen tussen de belager en de klager, de wijze waarop dat gedrag door de maatschappij of het betrokken sociaal milieu wordt ervaren, of zelfs, in sommige gevallen, de persoonlijkheid van de klager.

De rechter zal overigens, in elk geval, de ernst van de begane fout moeten beoordelen en, binnen de door de wetgever vastgestelde perken, de straf daarmee in overeenstemming brengen.

B.6.6. De prejudiciële vragen dienen ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 442*bis* van het Strafwetboek schendt niet de artikelen 10, 11, 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 5 mei 2009.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior